

Rámování rekonstrukce: Jak v online prostředí sledovat obnovu Evropy po 2. světové válce

Tisková zpráva, 24. 11. 2022

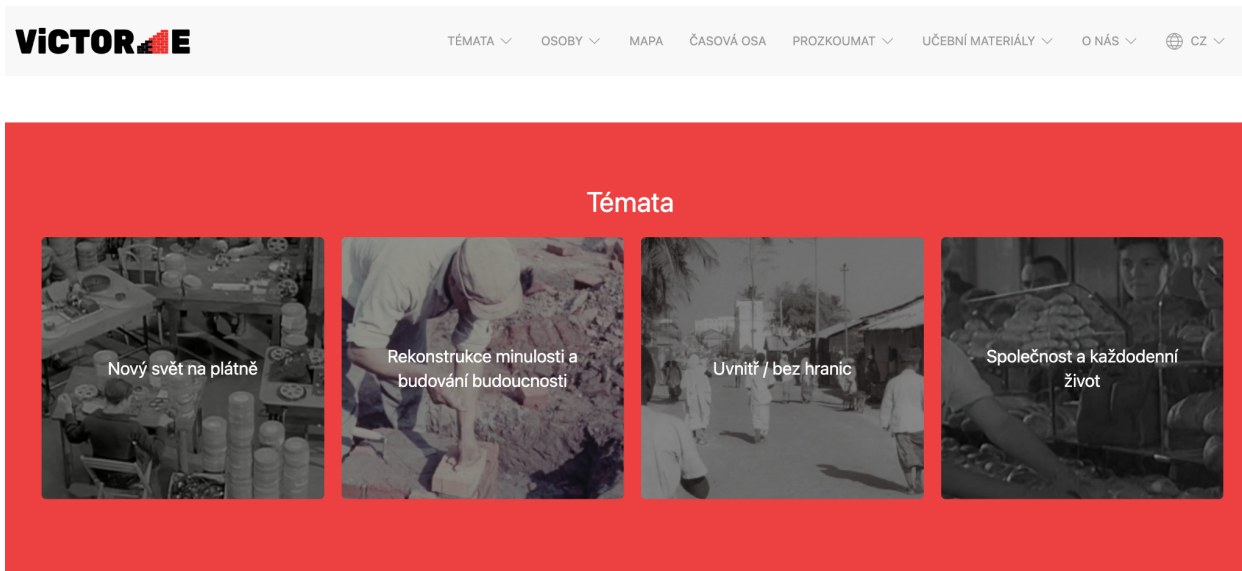
Online výstava [Rámování rekonstrukce](#) se věnuje obnově Evropy bezprostředně po skončení 2. světové války a ukazuje, jak se první poválečné desetiletí vepsalo do naší vizuální paměti. Vystavené předměty nejsou v tomto případě zavřené ve vitrínách, ale jedná se o filmy a fotografie, které zvou návštěvníky k dalšímu objevování. Mezinárodní tým autorů výstavy se v několika tematických okruzích zaměřuje především na každodennost a veřejný prostor, který bylo po válce potřeba obnovit jak na hmotné, tak i kulturní úrovni. Výstava je přístupná online v českém jazyce a zdarma nabízí multimediální vzdělávací materiály pro studenty a učitele dějepisu.

Pozvánka na výstavu s fotografií Josefa Sudka (pohled z podesty Národního muzea na Václavské náměstí, 1945). Zdroj: Ústav dějiny umění AV ČR.

Výstava *Rámování rekonstrukce* vychází z mezinárodního výzkumu, do něhož se zapojili vědci a vědkyně z České republiky, Německa, Itálie a Francie, kteří společně vytvořili prostor, v němž se setkávají evropské i mimoevropské historické zdroje. Celá výstava, včetně filmových ukázek, je dostupná v pěti jazycích (češtině, angličtině, němčině, francouzštině a italštině) a českému návštěvníkovi nabízí obraz československých poválečných dějin v mezinárodním kontextu. Zaměřuje se především na audiovizuální materiály, které vznikly v prvním desetiletí po skončení 2. světové války, tedy v letech 1945 - 1956. Ty vytvářejí základní stavební kameny výstavy, na jejichž základě stojí čtyři hlavní témata: *Nový svět na plátně* věnující se společenské roli kin a dokumentárního filmu; *Rekonstrukce minulosti a budování budoucnosti* ukazující jak rekonstrukci zničených měst a budování nové infrastruktury, tak vyrovnání se s válečnými zločiny; *Uvnitř / bez hranic* pojednává o změnách hranic a pohybu uvnitř Evropy i mimo ni a

Společnost a každodenní život zkoumá zdánlivě obyčejné činnosti jako jsou volby, práce, vzdělávání a slavnosti.

Témata online výstavy Rámování rekonstrukce.

Online výstava, která by v kamenném muzeu zabrala několik pater, pracuje s unikátními audiovizuálními materiály, které byly často nově digitalizovány a jsou mezinárodnímu publiku dostupné vůbec poprvé. Směr a tempo prohlídky si každý návštěvník určuje sám. Je tak možné, že vás vlastní zvědavost a trajektorie vybraných příběhů zavedou i tam, kam by se kurátoři na komentované prohlídce nedostali. Návštěvník si rovněž vybírá způsob, jakým výstavou prochází. Může se vydat po zdánlivě přímé cestě po časové ose, putovat po digitální mapě, cíleně se zajímat o konkrétní témata a osobnosti nebo prožívat příběhy pamětníků, jež se odehrávaly na pozadí „velkých“ dějin. Každý dílek výstavy je přitom propojen s dalšími historickými materiály, a tedy každá cesta nabízí řadu odboček a překvapivých zastavení.

Spojícím médiem výstavy je krátký dokumentární film, kterému je věnována i jedna samostatná kapitola. Vybrané filmové ukázky, otitulkované do českého jazyka, provádějí celou výstavou a ukazují, jak rozdílné funkce film po válce zastával, ať už se jednalo o roli informační, vzdělávací či dokumentární. Putoval však i mimo prostory kinosálů a promítal se na místech, jako byly kulturní domy, školy, kostely či pojízdná kina. Samotná filmová technologie se v poválečné éře stala dostupnější, a tak na výstavě můžeme sledovat rovněž některé amatérské a rodinné filmy, které přinášejí nový pohled na tehdejší život a každodennost.

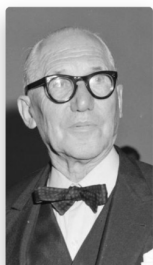
Záběr z dokumentárního filmu Kováci režiséra Jiřího Krejčíka, 1946. Zdroj: Národní filmový archiv Praha.

Z celkem patnácti kapitol, které společně nabízí jedinečné transnacionální vyprávění o obnově veřejného prostoru v Evropě, může české publikum ocenit například téma *Zkáza a znovuzrození uměleckého dědictví*, jež se věnuje stavební rekonstrukci kulturních památek zničených válkou. Ukazuje domácí symbol válečné zkázy, jímž se stala Staroměstská radnice, kterou nacisté vypálili během Pražského povstání, a z pozdější doby upozorňuje na pozoruhodný příběh obnovy Betlémské kaple.

Kapitola *Viditelné hranice* se zdá být i dnes stále aktuální. Otevírá téma repatriace a sleduje lidské cesty a osudy v časech měnících se hranic. Sledovat zde můžeme poslední vlak, v němž z Československa odjeli nuceně odsunutí sudetští Němci, nebo nebezpečnou plavbu židovských uprchlíků do mandátní Palestiny. Kapitola věnovaná *(De)kolonizaci* může pro českého diváka vypadat jako vedlejší, ale i zde najdeme překvapivé propojení s českou kulturou. Mezi řadu mimoevropských filmových materiálů je zařazen plakát k filmu *Hanzelky a Zikmunda*, který slouží jako příklad tehdejšího vnímání Afriky, jež se v Československu příliš nelišilo od zemí s vlastní koloniální zkušeností.

Vedle dobových filmů nabízí online výstava také rozhovory s pamětníky, kteří svými vzpomínkami doplňují jednotlivá témata. Příkladem může být italská odborářka Anna Fini, která se desítky let věnuje dodržování pracovních práv, kdy v minulosti pomáhala továrním dělníkům či hledala podporu pro pracující matky. Harm-Peter Dietrich vzpomíná na utajenou komunitu gayů v Kolíně nad Rýnem a jejich překvapivou komunikaci ve veřejném prostoru. Jeho východoněmecký krajan Ernst Hirsch se zas coby filmový amatér rozhodl sledovat rekonstrukci Drážďan a podařilo se mu zdokumentovat rekonstrukci barokního komplexu Zwingeru, která byla završena až v roce 1963. Součástí výstavy jsou také portréty vybraných osobností, z nichž některé mohou být notoricky známé (jako německý kancléř Konrad Adenauer), jiné dosud čekají na seznámení s širším publikem (jako východoněmecká novinářka Marion Keller nebo západoněmecká režisérka a střihačka Eva Kroll).

Osoby

Osobnosti

Přečtete si o vybraných politických, uměleckých a společenských osobnostech

>> Životopisy a funkce.

Pamětníci

Poslechněte si vyprávění očitých svědků

>> Sledujte ukázky z rozhovorů.

Poznávání minulosti prostřednictvím osobních příběhů.

Důležitou součástí výstavy jsou učební materiály a soubory e-learningových aktivit, které jsou určeny pro studenty ve věku 14 až 18 let, ale lze je přizpůsobit i mladším žákům. Dvanáct hlavních aktivit, které navazují na témata výstavy, je navržených tak, aby v rámci jedné vyučovací hodiny (45 minut) motivovaly studenty ke kritickému pochopení historického tématu. Pět kratších aktivit, které by měly trvat přibližně 15 minut, se věnuje konkrétním filmovým formám. V každém případě jsou studenti vedeni ke kritickému vnímání obrazového a filmového materiálu, což je dovednost, kterou zdaleka nevyužijí jenom v hodinách dějepisu.

Titulní strana italské a české poválečné učebnice, 1959. Ze soukromých sbírek.

Online výstava „Rámování rekonstrukce“ vznikla v rámci výzkumného projektu „ViCTOR-E: Visual Culture of Trauma, Obliteration and Reconstruction in Post-WW II Europe“ financovaného EU, který probíhal v letech 2019–2022. Koordinátorem projektu byla Goethe-Universität Frankfurt am Main (Německo), partnery projektu byly Université Paris 1 - Sorbonne Panthéon (Francie), Università degli Studi di Udine (Itálie) a Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd ČR (Česká republika). Většina československých filmů je dostupná díky partnerství s Národním filmovým archivem v Praze. Český kurátorský tým tvořili Lucie Česálková, Andrea Průchová Hrůzová a Ondřej Haváč.

—

Odkaz na web: <https://www.frames-reconstruction.eu/>

Kontaktní informace:

Barbora Trávníčková

barbora@fresh-eye.cz

Tel: +420 721 250 088